

τῶν προγόνων αὐτοῦ ὑπὸ τὸν γλαυκὸν ἐλεύθερον τῆς Ἑλλάδος οὐρανόν, εἰργάζετο πάσῃ δυνάμει ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου σκοποῦ, ὑπὲρ τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἐπετεύχθη μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ὄλων αἰώνων, ἀλλ' ἐπετεύχθη μόνον διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἐνεργειῶν· ἐπετεύχθη διὰ τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου, διὰ τῶν ἐλλήνων λογίων, διὰ τῶν ἐλλήνων ἐμπόρων καὶ διὰ τῶν ἐλληνικῶν παλληκαρίων. Αἱ τέσσαρες αὗται δυνάμεις συνδυάσασαι τὰς ἐνεργείας αὐτῶν καὶ καθοδηγούμεναι ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας, ἦτις πάντοτε ὑπὲρ πάντα λαὸν ἐφάνη εὔνοος πρὸς τοὺς Ἕλληνας, παρήγαγον μετὰ πολυειδεῖς ἀγῶνας καὶ θυσίας τὴν ἐλληνικὴν παλιγγενεσίαν, ἀποτέλεσμα ἀκροῦ πρὸς τὴν θρησκείαν σεβασμοῦ καὶ μεγάλης πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσιώσεως.

Ὁ ἐλληνικὸς κλῆρος, ἀπηλλαγμένος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν προλήψεων τοῦ βυζαντινοῦ, ὑπῆρξε φρουρὸς τῆς ἀνομιήτου ἡμῶν πίστεως καὶ ἀνεζωογόνει πάντοτε τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, διδασκῶν, κηρύττων, νοθετῶν ἢ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἢ νέα Κιβωτὸς ἢ διαφυλάξασα τὴν θρησκείαν καὶ τὴν γλῶσσαν, τὰ δύο ταῦτα πολυτίμητα κειμήλια. Οἱ Ἕλληνες λόγιοι πιστοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν μεγάλων τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν, τὴν ὁποίαν μετὰ σεβασμοῦ ἐλάτρευον, κατῴρθωσαν τὴν διὰ τοῦ ἐλληνισμοῦ συνδεδασμένον μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ διάπλασιν τῶν διεφθαρμένων ἠθῶν, ἅτινα ἐκληροδότησεν ὁ βυζαντινισμὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐπέτυχον νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τοὺς νέους Ἕλληνας διὰ τῆς ἀφωσιωμένης αὐτῆς διδασκαλίας, τὰ αἰσθηματὰ ἐκεῖνα τῶν προγόνων των, ἅτινα διηρμήνευσαν ἡμῖν διὰ τῶν ἀθανάτων συγγραμμάτων αὐτῶν οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαιότητος. Οἱ ἔμποροι πλουτίσαντες διὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἐργασίας διέθεσαν ὄλον τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας. Καὶ τέλος τὰ παλληκάρια, οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι ἥρωες μαχηταί, διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν καθήγιασαν τὸ ἔργον καὶ ἐπέτελεσαν αὐτὸ πεσόντες θύματα τῆς μεγάλης πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν θρησκείαν ἀφοσιώσεώς των. Ἐνταῦθα θὰπραγματευθῶμεν περὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιο-